

การจัดการความรู้ เรื่อง การเขียนหนังสือราชการ

ความหมายของหนังสือราชการ

หนังสือราชการ คือ เอกสารที่เป็นหลักฐานในราชการ ได้แก่

๑. หนังสือที่มีไปมาระหว่างส่วนราชการ
๒. หนังสือที่ส่วนราชการมีไปถึงหน่วยงานอื่นใด ซึ่งมีใช้ส่วนราชการหรือที่มีไปถึงบุคคลภายนอก
๓. หนังสือที่หน่วยงานอื่นใด ซึ่งมีใช้ส่วนราชการหรือบุคคลภายนอกมีมาถึงส่วนราชการ
๔. เอกสารที่ทางราชการจัดทำขึ้นเพื่อเป็นหลักฐานในราชการ
๕. เอกสารที่ทางราชการจัดทำขึ้นตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับ
๖. ข้อมูลข่าวสารหรือหนังสือที่ได้รับจากระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

หนังสือราชการมี ๖ ชนิด

๑. หนังสือภายนอก
๒. หนังสือภายใน
๓. หนังสือประทับตรา
๔. หนังสือสั่งการ
๕. หนังสือประชาสัมพันธ์
๖. หนังสือที่เจ้าหน้าที่ทำขึ้นหรือรับไว้เป็นหลักฐานในราชการ

รูปแบบหนังสือราชการ

๑. หนังสือภายนอก
๒. หนังสือภายใน
๓. หนังสือประทับตรา
๔. หนังสือสั่งการ
  - ๔.๑ คำสั่ง
  - ๔.๒ ระเบียบ
  - ๔.๓ ข้อบังคับ
๕. หนังสือประชาสัมพันธ์
  - ๕.๑ ประกาศ
  - ๕.๒ แถลงการณ์
  - ๕.๓ ข่าว
๖. หนังสือที่เจ้าหน้าที่ทำขึ้นหรือรับไว้เป็นหลักฐานในราชการ
  - ๖.๑ หนังสือรับรอง
  - ๖.๒ หนังสือรับรอง
  - ๖.๓ บันทึก (ไม่มีแบบ)
  - ๖.๔ หนังสืออื่น (ไม่มีแบบ)

หนังสือภายนอก

หนังสือภายนอก คือ หนังสือติดต่อราชการ ที่เป็นแบบพิธี โดยใช้ กระดาษตราครุฑ เป็นหนังสือติดต่อระหว่างส่วนราชการ ส่วนราชการมีถึงหน่วยงานอื่นใดซึ่งมิใช่ ส่วนราชการ หรือที่มีถึงบุคคลภายนอก

ที่ อย ๐๐๒๓.๒/

ส่วนราชการเจ้าของหนังสือ
ที่ตั้ง.....

วันที่

เรื่อง .....
คำขึ้นต้น (เรียนหรือกราบเรียน)
อ้างถึง .....
สิ่งที่ส่งมาด้วย .....

ข้อความ.....
.....
.....

คำสั่งท้าย.....

ลงชื่อ

(.....)

ตำแหน่ง.....

ส่วนราชการเจ้าของเรื่อง

โทร. ๐ ๓๕ ๗๕๐๘๓๕

โทรสาร ๐ ๓๕ ๗๕๐๘๓๕

หนังสือภายใน

หนังสือภายใน คือหนังสือที่ติดต่อบุคลากรที่เป็นแบบพิธีการน้อยกว่าหนังสือภายนอก เป็นหนังสือติดต่อกภายใน
กระทรวง ทบวง หรือจังหวัดเดียวกัน ใช้กระดาษบันทึกข้อความ

ชั้นความเร็ว

ส่วนราชการ สำนัก/กอง..... ส่วน/ฝ่าย....

ที่ อย ๐๐๒๓.๒/

เรื่อง ขออนุมัติเดินทางไปราชการ

คำขั้ันต้น เรียนหรือกราบเรียน

ชั้นความลับ ใช้ติดต่อกภายในกรมเดียวกัน

บันทึกข้อความ

โทร ๐ ๓๔๒๕ ๕๘๐๘

วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๒

ข้อความ .....

.....

.....

คำสั่งท้าย

(ลงชื่อ)

(พิมพ์ ชื่อเต็ม)

ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนัก/กอง.....

ชั้นความลับ

หนังสือประทับตรา

หนังสือประทับตราคือ หนังสือที่ใช้ตราประทับแทนการลงชื่อของหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมขึ้นไป โดยให้หัวหน้าส่วนราชการระดับกองหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมขึ้นไป เป็นผู้รับผิดชอบลงชื่อย่อกำกับตราประทับ

หนังสือประทับตรา ใช้ได้

ระหว่างส่วนราชการ กับ ส่วนราชการ ระหว่างส่วนราชการ กับ บุคคล

เฉพาะกรณีที่ไม่ใช่เรื่องสำคัญ ได้แก่

๑. การขอรายละเอียดเพิ่มเติม
๒. การส่งสำเนาหนังสือ สิ่งของ เอกสาร บรรณสาร
๓. การตอบรับทราบที่ไม่เกี่ยวกับราชการสำคัญหรือการเงิน
๔. การแจ้งผลงานที่ได้ ดำเนินการไปแล้วให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบ
๕. การเตือนเรื่องค้าง
๖. เรื่องที่หัวหน้าส่วนราชการระดับกรมขึ้นไป กำหนดโดยทำเป็นคำสั่งให้ใช้หนังสือประทับตรา

ชั้นความลับ

ชั้นความเร็ว

ที่ นร 1015/

ถึง ชื่อส่วนราชการ หน่วยงาน หรือชื่อบุคคล

เช่น สถาบันวิจัยและพัฒนา / นางศรีอัมพร ปลั่งสุวรรณ

ข้อความ.....

.....

ภาคภูมิ

ภาคภูมิ

ส่วนราชการเจ้าของหนังสือ

ภาคภูมิ

๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒

ส่วนราชการเจ้าของเรื่อง

ภาคภูมิ

ภาคภูมิ

โทร. ๐ ๒๒๘๒ ๒๖๙๔

โทรสาร ๐๒๒๘๒ ๒๖๙๔

ชั้นความลับ

การเขียนชื่อเรื่อง

ความมุ่งหมายของการเขียนชื่อเรื่อง

๑. ให้อ่านชื่อเรื่องแล้วย่อสั้นที่สุดของหนังสือ
๒. ให้สะดวกแก่การเก็บค้น
๓. ให้สะดวกแก่การอ้างอิง

“เรื่อง” ที่ดี มีลักษณะ ดังนี้

๑. ย่อสั้นที่สุด
๒. เป็นประโยคหรือเป็นวลี
๓. พอรู้ใจความว่าเป็นเรื่องอะไร
๔. เก็บค้นอ้างอิงได้ง่าย
๕. แยกความแตกต่างจากเรื่องอื่นได้

เก็บค้นอ้างอิงได้ง่าย

๑. ผู้เก็บอ่านชื่อเรื่องก็สามารถแยก เก็บเข้าหมวดหมู่ตามประเภทเรื่องได้
๒. ผู้ค้นพบบอกชื่อเรื่องก็ค้นหาได้ โดยไม่ยุ่งยาก
๓. ผู้อ้างอิง สามารถบอกชื่อเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจได้โดยไม่สับสนไขว้เขว

การเขียนเรื่อง (ชื่อเรื่อง)

๑. การขึ้นต้นด้วยกริยา จะชัดเจนดี เช่น ขออนุมัติ ขออนุญาต
๒. การขึ้นต้นด้วยคำนาม จะไม่ชัดเจน เช่น เครื่องพิมพ์ ดัด

เรื่องที่ยาวเกินความจำเป็น

- เรื่อง การลงโทษข้าราชการพลเรือนที่กระทำผิดวินัย ข้าราชการพลเรือน
- เรื่อง การลงโทษข้าราชการ

เรื่องที่ไม่เป็นประโยคหรือวลี

- เรื่อง เครื่องพิมพ์
- เรื่อง เครื่องพิมพ์ ดัดหาย
- เรื่อง การซื้อเครื่องพิมพ์ ดัด

เรื่องที่ไม่รู้ใจความ

- เรื่อง แจ้งมติคณะรัฐมนตรี
- เรื่อง การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย

เรื่องที่เก็บค้นอ้างอิงยาก

- เรื่อง ซ่อมถนน
- เรื่อง ซ่อมถนนที่เสียหายเพราะน้ำท่วม
- เรื่อง การซ่อมถนนราชมรรคาใน

เรื่องที่ยกความแตกต่างจากเรื่องอื่น

- เรื่อง ขอเชิญวิทยากรบรรยาย
- เรื่อง ขอความร่วมมือในการจัดสัมมนาทางวิชาการ
- เรื่อง ขอใช้สถานที่

หลักการเขียนหนังสือราชการ

หลักทั่วไปที่นิยมยึดถือในการเขียนหนังสือราชการ

- เขียนให้ถูกต้อง
- เขียนให้ชัดเจน
- เขียนให้รัดกุม
- เขียนให้กะทัดรัด
- เขียนให้บรรลุวัตถุประสงค์

เขียนให้ชัดเจน

- ชัดเจนในเนื้อความ
- ชัดเจนในจุดประสงค์
- ชัดเจนในวรรคตอน

เขียนให้รัดกุม

- ขอร้อยที่ไม่อาจให้ใช้สถานที่ในวันดังกล่าว หากเป็นวันอื่นก็ไม่ขัดข้อง
- ขอร้อยที่ไม่อาจให้ใช้สถานที่ในวันดังกล่าว แต่หากเป็นวันอื่นและสถานที่ว่างก็ไม่ขัดข้อง

เขียนให้กระชับ

- ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย
ทางจังหวัดพิจารณาแล้วขอเรียนว่า
- ไม่ใช้คำซ้ำ
สถานีตำรวจภูธรเสนาได้รับแจ้งว่า ผู้เสียชีวิตลอยน้ำในคลองขนมจีน
- ไม่ใช่เขียนวาววน

การเขียนให้ถูกต้อง

๑. ถูกแบบ
๒. ถูกเนื้อหา
๓. ถูกหลักภาษา
๔. ถูกความนิยม
๕. ถูกใจผู้ลงนาม

การเขียนให้ถูกเนื้อหา

เนื้อหาหรือข้อความของหนังสือราชการทั่วไป ควรประกอบด้วยเนื้อหา ๓ ส่วน ดังนี้

๑. ส่วนที่เป็นเหตุให้มีหนังสือ
๒. ส่วนความประสงค์ ที่ทำให้มีหนังสือไป
๓. ส่วนสรุปความ

ส่วน เหตุ { ด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง จะจัดการฝึกอบรมการเขียนหนังสือ
ราชการให้กับบุคลากรใหม่ จำนวน ๒๐ คน ระหว่างวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒
เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๖.๓๐ น. ณ หอประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง

ส่วน ความประสงค์ { องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง เห็นว่าหน่วยงานของท่าน มีวิทยากรที่มีความรู้
ในหัวข้อวิชาการระเบียบงานสารบรรณ จึงขอเรียนเชิญวิทยากรจาก .....(ชื่อหน่วย).....
ไปบรรยายหัวข้อวิชาตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

ส่วน สรุปความ { จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ วิทยากรบรรยายดังกล่าวด้วย
จักขอบคุณยิ่ง

!! สำหรับหนังสือประทับตรา นิยมเขียนเนื้อหาหรือข้อความของหนังสือเฉพาะส่วนความประสงค์ ที่ทำให้มีหนังสือ ไม่นิยมเขียนให้มีส่วนที่เป็นเหตุให้มีหนังสือไปและส่วนสรุปความ

ส่วนที่เป็นเหตุ

คำเริ่มต้นของการเขียนส่วนที่เป็นเหตุที่มีหนังสือไป นิยมใช้คำเริ่มต้นหนังสือดังนี้

๑. ด้วย..... ตามด้วยเหตุที่มีหนังสือไป.....นั้น
๒. เนื่องจาก..... ตามด้วยเหตุที่มีหนังสือไป.....
๓. ตาม.....ตามด้วยเหตุที่มีหนังสือไป.....นั้น
๔. ตามที่.....ตามด้วยเหตุการณที่เกิดขึ้นเป็นที่รับรู้ โดยทั่วไป.....นั้น
๕. อนุสนธิ.....ตามด้วยเหตุที่มีหนังสือไป.....นั้น

ส่วนเหตุที่มีหนังสือไป

ในกรณีที่เป็นกรเริ่มเรื่องใหม่ ไม่เคยติดต่อ หรือรับรู้ กันมาก่อนให้เริ่มต้นด้วยการเขียนหนังสือส่วนที่เป็นเหตุ ด้วยคำว่า “ด้วย หรือ “เนื่องจาก” ความแตกต่าง ด้วย.....ตามด้วยเหตุที่มีหนังสือ.....นั้น ควรใช้ เป็นการบอกกล่าวสาเหตุหรือเกริ่นขึ้นมาลอยๆ ตามด้วยเหตุที่มีหนังสือไป เนื่องจากใช้ในกรณีที่อ้างเป็นเหตุอันหนักแน่น ที่จำเป็นต้องมีหนังสือไป

การเขียนให้ถูกหลักภาษา

หลักภาษาไทยที่ควรระวัง มี ๒ เรื่อง ดังนี้

- รูปประโยค
- ความสัมพันธ์ระหว่างข้อความ

รูปประโยค

ประกอบด้วย ประธาน กริยา กรรม ประโยคแต่ละประโยคต้องมีกริยาเสมอ ประธานและกรรมของประโยคอาจละไว้ฐานเข้าใจ

ข้อความอาจจะประกอบด้วย ประโยคหลาย ประโยค โดยเชื่อมด้วยคำสันธาน เช่น และ กับ รวมทั้ง ตลอดจน

(ตัวอย่าง) รูปประโยค

ไม่มีกรรม → รถใหญ่วิ่งช้า รถเล็กวิ่งเร็ว มีกรรม รถสีดำชนรถสีขาว
รถสีดำชนรถสีขาวดังสนั่น

ประธานร่วม → อธิบัติแก่หกล้มหัวฟาดพื้นและตายในเวลาต่อมา คนอ้วนกินอาหารหนักได้มากและกินอาหารหวานได้มากด้วย

กริยาร่วม → อธิบัติแก่กับอธิบัติหนุ่มไปเที่ยวด้วยกัน อธิบัติแก่กับอธิบัติหนุ่มเล่นหมากรุกด้วยกัน

วิเคราะห์ความสัมพันธ์

ประโยคประกอบด้วย ประธาน + กริยา + กรรม

ก.พ. ลงมติให้สำนักงานผู้ดูแลนักเรียน จัดหาสถานศึกษาและเรื่องอื่น ๆ ให้นักเรียนผู้นี้

= สำนักงานผู้ดูแลนักเรียนจัดหาสถานศึกษา และจัดการเรื่องอื่น ๆ ให้นักเรียนผู้นี้

ถูกความนิยม

- สรรพนาม

การใช้สรรพนามแทนผู้มีหนังสือไป เนื่องจากผู้ลงนามในหนังสือราชการ เป็นการลงนามในฐานะเป็นตัวแทนของส่วนราชการ จึงนิยมใช้ชื่อ **ส่วนราชการเป็นสรรพนามแทน** ผู้ลงนามในหนังสือไป จะไม่นิยมใช้ข้าพเจ้า กระผม **เว้นแต่เป็นการลงนามในฐานะส่วนตัว**

- ถ้อยคำ สำนวน

ให้ใช้ภาษาราชการ ไม่ใช่ ภาษาพูด

- พร้อมนี้ได้แจ้งคณะวิชาต่างๆ แล้วเหมือนกัน

ทั้งนี้ ได้แจ้งคณะวิชาทราบด้วยแล้ว

- การปฏิบัติดังกล่าวผิดระเบียบ

การปฏิบัติดังกล่าวไม่สอดคล้องกับที่ระเบียบกำหนด

คำบังคับ

คำขอร้อง

ขอให้ส่ง

โปรดส่ง

ขอให้ไปติดต่อ

โปรดไปติดต่อ

ขอให้นำเสนอต่อไปด้วย

โปรดนำเสนอต่อไป

คำทำลาย

คำเสริมสร้าง

โครงการที่เสนอใช้ไม่ได้

**โครงการที่เสนอเป็นโครงการที่ดี
แต่ยังไม่เหมาะสมที่จะดำเนินการในขณะนี้
ความเข้าใจของท่านยังคงคลาดเคลื่อน**

ท่านเข้าใจผิด

- วรรคตอน

- ยานี้ดี กินแล้วแข็ง แรงไม่มี โรคภัยเบียดเบียน

- เด็กกินกล้วย แขกร้อนจนล้นพอง

- ห้ามข้าราชการ สตรีนุ่งกางเกงใน เวลาราชการ

คำลงท้าย

- จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการต่อไป

- ขอเชิญท่านไปพบเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการให้เรียบร้อย

ทักษะที่ใช้ในการร่างหนังสือ

- การอ่าน

- การคิด

- จับประเด็น

- สรุปความ

- การเขียน

ชั้นความเร็ว

ด่วนที่สุด

ให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติในทันทีที่ได้รับหนังสือมา

ด่วนมาก

ให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติโดยเร็ว

ด่วน

ให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติเร็วกว่าปกติเท่าที่จะทำได้

ชั้นความลับ

๑. **ลับที่สุด (TOP SECRET)** หมายความว่าข้อมูลข่าวสารลับซึ่งหากเปิดเผยทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนจะก่อให้เกิดความเสียหายประโยชน์แห่งรัฐอย่างร้ายที่สุด

๒. **ลับมาก (SECRET)** หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารลับซึ่งหากเปิดเผยทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนจะก่อให้เกิดความเสียหายประโยชน์แห่งรัฐอย่างร้าย

๓. **ลับ (CONFIDENTIAL)** หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารลับซึ่งหากเปิดเผยทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนจะก่อให้เกิดความเสียหายประโยชน์แห่งรัฐ

